

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ ПЕДАГОГІКИ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор
з науково-методичної та
навчальної роботи

 О. Б. Жильцов
20 15 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

Напрямок підготовки
6.040302 Інформатика

Гуманітарний інститут

2014 – 2015 навчальний рік

ББК 74.850

Структура програми типова. Години відповідають робочому навчальному плану.
Заступник директора Гуманітарного інституту з навчальної роботи

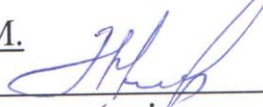
 Єременко О. В.

Робоча програма навчальної дисципліни «Історія педагогіки», 2015 рік – 35 с.

Розробники: *Терентьєва Наталія Олександрівна*, кандидат педагогічних наук, доцент, *Головчук Світлана Юріївна*, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та історії педагогіки

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри теорії та історії педагогіки
Протокол від “04” лютого 2015 року № 6

Завідувач кафедри Чернуха Н. М.

 (Чернуха Н.М.)
(прізвище та ініціали)

(підпис)

“ 04 ” 02 20 15 року

Схвалено Вченою радою Гуманітарного інституту для спеціальностей

Протокол від. “ ___ ” _____ 20 __ року № ___

“ ___ ” _____ 20 __ року Вчений секретар _____ (Т. Л. Видайчук)

(підпис) (прізвище та

ініціали)

© КУБГ, 2015 рік

© _____, 2015 рік

Міністерство освіти і науки України
Київський університет імені Бориса Грінченка
Кафедра теорії та історії педагогіки

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О.Б.Жильцов
2013 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Історія педагогіки»

Напрямок підготовки 6.020302 Історія
6.020303 Філологія (українська мова і література)

Гуманітарний інститут

2013– 2014 рік

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ
УКРАЇНИ**

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Кафедра теорії та історії педагогіки

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

Напрями підготовки:

6.020303 Філологія (українська мова і література)

Галузь знань: 0203 Гуманітарні науки

(освітньо-кваліфікаційний рівень "бакалавр")

за вимогами кредитно-модульної системи

Київ – 2013

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ
УКРАЇНИ**

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Кафедра теорії та історії педагогіки

«ПОГОДЖЕНО»

Проректор з науково- методичної
та навчальної роботи

_____ О.Б. Жильцов
«___» _____ 2013 р.

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Вченою радою

Гуманітарного інституту
протокол № ___ від «__» _____ 2013 р.
Секретар Вченої ради _____ О.С. Зубченко

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

Напрями підготовки:

6.020303 Філологія (українська мова і література)

Галузь знань: 0203 Гуманітарні науки

(освітньо-кваліфікаційний рівень "бакалавр")

УХВАЛЕНО

на засіданні кафедри теорії та історії
педагогіки,
протокол № _ від «__» _____ 2013 р.
завідувач кафедри _____ Н.М. Чернуха

Київ – 2013

ББК 74.03

Історія педагогіки. Програма навчальної дисципліни. – К. : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2013. – 41 с.

Укладач: Терентьєва Наталія Олександрівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії та історії педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка.

Рецензенти:

Євтух Микола Борисович, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України;

Гнезділова Кіра Миколаївна, доцент кафедри педагогіки вищої школи і освітнього менеджменту Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, кандидат педагогічних наук, доцент.

ББК 74.03

© Терентьєва Н.О.
Київський університет імені Бориса
Грінченка, 2013 р.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	5
Структура програми навчальної дисципліни	
I. Опис предмета навчальної дисципліни	7
II. Тематичний план навчальної дисципліни	8
III. Програма	
<i>Змістовий модуль I. Історія зарубіжної педагогіки</i>	9
<i>Змістовий модуль II. Історія української педагогіки</i>	14
IV. Навчально-методична карта дисципліни «Історія педагогіки»	19
V. Плани семінарських та практичних занять	20
VI. Завдання для самостійної роботи	24
VII. Індивідуальна науково-дослідна робота (навчальний проект)	27
VIII. Система поточного та підсумкового контролю	33
IX. Методи навчання	35
X. Методичне забезпечення курсу	36
XI. Орієнтовний перелік питань до екзамену	36
XII. Рекомендована література	
Основна	38
Додаткова	39

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма з дисципліни «Історія педагогіки» є нормативним документом Київського Університету імені Бориса Грінченка, який розроблено кафедрою теорії та історії педагогіки на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів відповідно до навчального плану для всіх спеціальностей денної форми навчання.

Програму розроблено з урахуванням рекомендацій МОН України (лист № 1/9-736 від 06.12.2007 р.) «Про Перелік напрямів (спеціальностей) та їх поєднання з додатковими спеціальностями і спеціалізаціями для підготовки педагогічних працівників за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавра, спеціаліста, магістра».

Робочу навчальну програму укладено згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання. Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати студент бакалаврату відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Історія педагогіки», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів.

«Історія педагогіки» є складовою частиною дисциплін психолого-педагогічного циклу нормативного блоку. Її вивчення передбачає розв'язання низки **завдань фундаментальної професійної підготовки фахівців**. Так, у змісті курсу історії педагогіки розкриваються якісні зміни розвитку педагогічної думки та шкільної практики, чітко прослідковується боротьба консервативних й прогресивних ідей та тенденцій. Саме тому при висвітленні педагогічних концепцій минулого необхідно концентрувати увагу на елементах нового педагогічної спадщини, що сприяло розвитку прогресивної педагогічної думки. Особливо важливо показати, як школа та педагогіка відповідали потребам суспільного розвитку, як процес розвитку педагогічної науки у цілому впливав на теорію й практику виховання та навчання молоді, як саме нові педагогічні ідеї впливали на шкільну практику, яким чином досягнення педагогічної практики відображувалися у педагогічній теорії. У навчальній програмі не пропонується вивчення біографій окремих представників педагогічної думки, але передбачається, що при характеристиці тих чи інших концепцій та теорій будуть сповіщатися і найбільш важливі факти із життя та діяльності їх творців. Програмою передбачено виклад історії педагогіки у тісному зв'язку із історією розвитку людського суспільства, тобто суспільно-економічними формаціями.

Мета вивчення курсу передбачає формування у студентів системи знань щодо основних етапів розвитку освіти, педагогічної думки та науки, наукового світогляду, педагогічного мислення, знання традицій українського народу з виховання національної свідомості, вироблення творчих умінь застосувати історико-педагогічні знання у практичній діяльності.

Завдання курсу:

- ознайомити майбутніх фахівців із світовим та національним досвідом освіти і культури;
- на основі цього досвіду формувати загальнолюдські цінності, національну свідомість, національну гідність;
- ознайомити з основними педагогічними теоріями навчання і виховання; з педагогічною діяльністю, педагогічними поглядами та педагогічними ідеями видатних діячів минулого і сьогодення;

➤ сприяти формуванню педагогічного мислення, культури, ерудиції студентів.

У процесі вивчення курсу важливо зосередити увагу на *засвоєнні знань* із таких питань: предмет і завдання історії педагогіки; основні етапи розвитку педагогіки як науки (і культури); методи історико-педагогічних досліджень; внесок видатних педагогів минулого (як вітчизняної, так і світової педагогіки) в науку, освіту та культуру, їх основні ідеї та праці; історія розвитку національної освіти, національної педагогічної думки; основні тенденції сучасної педагогіки.

Підвищенню ефективності семінарських занять сприятиме передбачене програмою виконання навчально-дослідницьких завдань, зокрема реферативних досліджень з актуальних проблем історії педагогіки.

Під час семінарських занять, індивідуальної навчально-дослідницької та самостійної роботи студенти *набувають умінь та навички*:

1. Аналізувати політику Української держави щодо розвитку освіти в історичній ретроспективі.

2. Працювати з першоджерелами, конспектувати педагогічні праці. Вести тезові записи.

3. Складати структурно-логічні схеми з окремих змістових питань.

4. Робити історико-культурний порівняльний аналіз педагогічних поглядів та педагогічних течій.

5. Систематизувати і класифікувати історико-педагогічні знання, давати об'єктивну оцінку педагогічним поглядам і явищам, аналізувати, спів ставляти теоретичні погляди, процес та явища педагогічної практики, бачити та оцінювати тенденції їх розвитку.

6. Оволодівати навичками ефективної самостійної роботи з першоджерелами, науковою історико-педагогічною літературою, культури усних виступів та ін.

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни, становить 108 год., із них 16 год. – лекції, 12 год. – семінарські заняття, 4 год. – індивідуальна робота, 4 год. – модульний контроль, 36 год. – самостійна робота, 36 год. – семестровий контроль.

Вивчення студентами навчальної дисципліни «Історія педагогіки» завершується екзаменом.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет: якісні зміни розвитку педагогічної думки та освітньої практики, боротьба консервативних та прогресивних ідей, педагогічні концепції, основні тенденції розвитку освіти.

Курс: підготовка (бакалаврів)	Напря́м, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
<p>Кількість кредитів, відповідних ECTS: <i>3 кредити</i></p> <p>Змістові модулі: <i>2 модулі</i></p> <p>Загальний обсяг дисципліни (години): <i>108 годин</i></p> <p>Тижневих годин: <i>4 години</i></p>	<p>Галузь знань: <i>0403 Системні науки та кібернетика</i></p> <p>Напря́м підготовки: <i>6.040302 Інформатика</i></p> <p>Освітньо-кваліфікаційний рівень <i>"бакалавр"</i></p>	<p>Нормативна</p> <p>Рік підготовки: <i>1.</i> Семестр: <i>2.</i></p> <p>Аудиторні заняття: <i>32 годин,</i> з них: Лекції (теоретична підготовка): <i>16 годин</i> Семінарські заняття: <i>12 годин</i> Індивідуальні заняття: <i>4 години</i></p> <p>Модульний контроль: <i>4 години</i></p> <p>Семестровий контроль: <i>36 годин</i></p> <p>Самостійна робота: <i>36 годин</i></p> <p>Вид підсумкового контролю: <i>екзамен</i></p>

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин						
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Семінарських	Індивідуальна робота	Самостійна робота	Поточний модуль- ний контроль
Змістовий модуль I. ІСТОРІЯ СВІТОВОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ								
1.	Вступ. Предмет та завдання історії педагогіки. Основні етапи розвитку педагогічної думки. Виховання у первісному суспільстві. Освіта та виховання у давньому світі.	4	3	2	1		1	
2.	Виховання та освіта в умовах рабовласницького ладу. Виховання та школа в епоху раннього християнства та середньовіччя.	4	3	2	1		1	
3.	Школа і педагогіка у країнах Західної Європи та Північної Америки (середина XVII – XVIII ст..)	11	4	2	2	1	6	
4.	Школа і педагогіка у країнах Західної Європи у XIX ст. Світова школа і педагогіка у I-й половині XX ст. Сучасна світова школа і педагогічна думка: основні тенденції.	17	6	2	2	1	10	2
Разом		36	16	8	6	2	18	2
Змістовий модуль II. ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ								
5.	Предмет і завдання історії вітчизняної педагогіки. Виховання у первісному суспільстві на теренах українського народу. Школа і педагогічна думка Київської Русі. Школа і педагогічна думка епохи українського Відродження XVI – XVII ст.	6	4	2	2		2	
6.	Основні тенденції розвитку школи і педагогіки України в XVIII – XIX ст. Школа України кінця XIX – початку XX ст.	14	5	3	2	1	8	
7.	Українське шкільництво та педагогічна думка у 1917-1939 рр. Стан освіти та педагогічної думки України у II-й половині XX ст. Українські школи та діячі освіти в країнах світу	16	7	3	2	1	8	2
Разом		36	16	8	6	2	18	2
Іспит		36						
Разом за навчальним планом		108	32	16	12	4	36	4/36

III. ПРОГРАМА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I ІСТОРІЯ СВІТОВОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ

Лекція 1. ВСТУП. ПРЕДМЕТ ТА ЗАВДАННЯ ІСТОРІЇ ПЕДАГОГІКИ. ОСНОВНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ. ВИХОВАННЯ У ПЕРВІСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ. ОСВІТА ТА ВИХОВАННЯ У ДАВНЬОМУ СВІТІ (2 год.)

Вступ. Концепції походження виховання: еволюційно-біологічна (Ш. Летурно, Дж. Сімпсон, А. Еспінас) та психологічна теорія (П. Монро).

Про джерела вивчення виховання у первісному суспільстві: описи життя аборигенів, вивчення життя існуючих осередків племенного життя на планеті, вивчення пам'яток матеріальної та духовної культури людства, мови, фольклору. Походження виховання, його зв'язок із трудовою діяльністю людей. Використання знарядь праці. Поліпшення умов життя. Спільна праця дорослих та дітей. Короткий час дитинства. Наслідкування як спосіб виховання та навчання.

Становлення виховання як свідомого цілеспрямованого процесу. Характер виховання у первісному суспільстві. Зародження прийомів та організаційних форм виховання. Передача досвіду у ритуально-обрядовій формі. Формування образу життя, традицій та звичаїв у ритуально-обрядових церемоніях. Використання у вихованні усної народної творчості, міфів, ритуальних заборон – “табу”. Відсутність фізичних покарань дітей.

Виникнення родини. Виховання дітей у родині. Різниця у вихованні хлопчиків та дівчаток. Поєднання домашнього та соціального виховання. Ініціації – ритуальні обряди посвяти у дорослих. Існування общинних центрів молоді – будинків молоді, як прообразу школи.

Виникнення нерівності у вихованні в період розпаду первісного суспільства. Заборона доступу до знань. Існування закритих шкіл.

Виховання та навчання у давніх державах Близького та Далекого Сходу. Загальне та особливе у розвитку школи та виховання у давніх цивілізаціях Сходу. Родинне патріархальне виховання, ремісниче навчання та учнівство. Створення школи як платного закладу підготовки державних працівників (чиновників, воїнів, жерців). Родинно-общинний уклад школи. Виникнення писемності. Зв'язок виховання та навчання із релігією. Використання жорстких методів виховання. “Будинки табличок” (е-дуби) у Міжріччі (Месопотамія). Школа у Давньому Єгипті. Виховання та школа у Давній Індії. Шкільна справа та зародження педагогічної думки у Давньому Китаї.

Основні поняття теми: виховання, концепції походження виховання: еволюційно-біологічна та психологічна теорія; джерела історії педагогіки; школи, родинне виховання, заборона доступу до знань, ремісниче навчання, учнівство, е-дуб, зікурат.

Лекція 2. ВИХОВАННЯ ТА ОСВІТА В УМОВАХ РАБОВЛАСНИЦЬКОГО ЛАДУ. ВИХОВАННЯ ТА ШКОЛА В ЕПОХУ РАННЬОГО ХРИСТІЯНСТВА ТА СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ (2 год.)

Зародження писемності в умовах егейської культури. Піктографічна писемність,

зародки складового письма. Формування правил писемності. Центри навчання при храмах.

Виховання дітей та юнацтва наставниками в архаїчній *Греції* (IX-VIII ст. до н. е.). Опис виховання юнаків у поемах Гомера “Іліада” та “Одіссея”.

Виховання та педагогічна думка у давній Греції у VI-IV ст. до н. е. Система виховання та освіти у Спарті (спрямованість виховання на фізичний розвиток особистості, суспільне виховання, відбір дітей за ознаками фізичного розвитку) та Афінах (універсалізм освіти, сімейне виховання, приватні початкові навчальні заклади: палестри, державні навчальні заклади для юнацтва та молоді: гімнасії, ефебії). Ідеал виховання – героїчна особистість.

Педагогічні погляди філософів Давньої Греції (Геракліт, Демокрит, Сократ, Ксенофонт, Платон, Аристотель та ін.). Виховання та освіта у епоху еллінізму. Ідеал виховання – інтелектуальна особистість. Утворення державної системи навчальних закладів. Податки на освіту, організація шкіл, формування правил внутрішнього розпорядку (прообраз статуту школи) та правил навчання. Елементарні, граматичні школи та гімнасії. “Книжкова повинність” для молоді. Роль риторики у змісті освіти. Розвиток жіночої освіти. Формування центрів просвіти. Розповсюдження еллінської культури по Середземномор'ю.

Виховання та школа у Давньому Римі. Патріархальний уклад родини. Сімейно-домашнє виховання. Платні приватні школи. Система освіти Риму: тривіальні елементарні школи, граматичні школи, риторичні школи, колегії юнацтва.

Питання виховання та організації школи у працях Варрона, М. Т. Цицерона, Л. А. Сенеки, М. Ф. Квінтіліана. Виникнення християнства та його вплив на виховання та розвиток педагогічної думки. Розповсюдження греко-римської освіти на периферії Античного моря.

Основні етапи розвитку культури та педагогічної думки у Візантії. Падіння інтересу до античної освіти. Виховання та освіта у Візантії. Візантійський ідеал виховання та освіти – наслідування античній та християнській традиціям. Відсутність монополії церкви на освіту. Монастирське та світське виховання. Ведуча роль релігії у шкільній освіті. Три ступеня освіти: елементарний, середній та вищий. Вплив візантійської культури, просвіти та педагогічної думки на подальший розвиток освіти.

Основні поняття теми: *егейська культура, піктографічна писемність, складове письмо, фізичний розвиток особистості, суспільне виховання, універсалізм освіти, приватні заклади, державні заклади, дидаскайлеон, гімнасія, ефебія, інтелектуальна особистість, елементарні школи, граматичні школи, книжкова повинність, риторика, жіноча просвіта, тривіальні школи, риторичні школи, колегії юнацтва, антична освіта, монополія церкви на освіту.*

Семінар 1. Історія педагогіки як наука. Становлення виховання в первісному суспільстві. Освіта у давньому світі. Виховання та освіта в античному світі та Візантії (2 год.).

Лекція 3. ШКОЛА І ПЕДАГОГІКА У КРАЇНАХ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ ТА ПІВНІЧНОЇ АМЕРИКИ (СЕРЕДИНА XVII – XVIII СТ.) (2 год.)

Виховання, школа та педагогічна думка у Західній Європі у середні віки та епоху Відродження. Культура та наука на ранніх етапах розвитку феодалізму. Продовження античних традицій у школі раннього середньовіччя. Церковні школи (VII ст.) закритого та відкритого типу. Формування аскетичного ідеалу виховання.

Поширення у школах схоластичного догматичного навчання. Створення міських церковних та нецерковних шкіл. Розвиток церковної культури. Виникнення та розвиток університетів у системі церковних шкіл. Учнівство як спосіб освіти та виховання. Рицарське виховання. Особливості виховання хлопчиків та дівчат із знатних родин. Боротьба за світську школу. Виховання та навчання дітей простого люду.

Педагогічна думка і школа епохи Відродження. Пошуки оптимальної програми навчання та виховання особистості. Педагогічні погляди Ф. Рабле, Т. Мора, Т. Кампанелли, М. Монтеня. Універсалізм та енциклопедизм освіти. Роль природничих наук. Гуманістичний напрямок педагогіки. Критика догматичного та схоластичного навчання.

Реформація та її політика у галузі освіти та виховання. Боротьба за загальне навчання дітей усіх прошарків суспільства. Братські школи як основа реформування навчальних закладів. Педагогічні погляди Еразма Роттердамського та Рудольфа Агріколи. Гимназія Й. Штурма (Страсбург, 1538) – прообраз європейської школи.

Єзуїтська система виховання у період контрреформації. Створення загальнодоступних безплатних початкових шкіл. Організація внутрішнього розпорядку єзуїтських шкіл.

Виховання, школа та педагогічна думка у народів Сходу в епоху середньовіччя. Виникнення ісламу та його зв'язок із давньосхідними культурами: сирійською, візантійською, арабською, індійською, перською. Створення арабської писемності на основі арамейського письма. Елементарні школи (куттаби) та духовні середні школи (медресе). Платні школи. Арабські університети – прообрази європейських. Практика навчання та виховання у країнах Близького та Середнього Сходу. Педагогічна думка країн Сходу у епоху середньовіччя. Вивчення духовного спадку античності. Організація культурних центрів – “будинків мудрості” у Багдаді. Педагогічні ідеї вчених-енциклопедистів арабського Сходу та їх вплив на розвиток світової культури. Діяльність Фарабі, Біруні, Ібн Сіна, Газалі.

Виховання та школа у середньовічному Китаї. Розвиток централізованої системи освіти у Китаї (урядові та приватні школи). Створення мережі державних навчальних закладів. Формування системи державних іспитів на різних рівнях навчання. Впровадження у вищих навчальних закладах вченого ступеня доктора – спеціаліста по науках (XVII ст.).

Виховання та школа у середньовічній Індії. Кастова система освіти у Індії. Розвиток буддійської системи освіти. Учнівство у монастирських школах. Існування мусульманської системи освіти в Індії.

Рух Просвіти у країнах Західної Європи. Виокремлення педагогіки у самостійну галузь наукового знання.

Я. А. Коменський та демократичній рух XVII ст. Педагогічна концепція Коменського як органічна частина його плану перебудови людського суспільства. “Велика дидактика” як підсумок попереднього розвитку світової теорії та практики навчання та виховання. Демократична ідея загальної освіти. Мета виховання. Принцип природовідповідності виховання. Вікова періодизація розвитку дітей за Коменським. Зміст освіти та методи навчання. Організація процесу навчання. Класно-урочна система. Вимоги до уроку. Трудове виховання у школі рідної мови. Моральне виховання та дисципліна у школі. Вимоги до вчителя. “Закони добре організованої школи”. Значення педагогічних поглядів та діяльності Я. А. Коменського для подальшого розвитку педагогіки та школи. Вивчення і використання ним досвіду українських братських шкіл.

Педагогічні ідеї у законодавстві Північної Америки (Т. Джефферсон, Дж. Вашингтон, Б. Франклін). Розвиток системи освіти. Навчальні заклади для негрів. Становлення демократичної школи.

Педагогічна думка Англії. Д. Беллерс про трудове виховання. Ідея поєднання навчання із виробничою працею, підготовки молоді до професійної діяльності. Педагогічна концепція Д. Локка. Мета та завдання виховання. Виховання та навчання джентльмена. Зміст та методи виховання. Погляди Д. Локка на роль фізичної праці. Проект організації шкіл для дітей трудівників.

Педагогічна думка Німеччини (Ф. Вольф, І. Г. Базедов, Й. Г. Кампе). Боротьба за світську освіту, посилення ролі природничих наук, відмова від станової школи.

Педагогічна думка Франції у боротьбі за демократичну школу. Ш. Монтеск'є та його програма перебудови системи освіти. Погляди Ф. Вольтера на роль освіти у житті суспільства. "Енциклопедія" та її роль у формуванні цілей виховання. Педагогічні ідеї Д. Дідро та К. Гельвеція. Роль середовища, спадковості та виховання у формуванні особистості.

Концепція природного загальнолюдського виховання Ж.-Ж. Руссо. Педагогічний роман "Еміль, або про виховання". Періодизація життя дитини. Теорія вільного виховання. Принцип природовідповідності. Особливості виховання та навчання у кожний віковий період розвитку.

Розробка проблем народної освіти у період французької революції кінця XVIII ст. Плани Ж. А. Кондорсе, М. Лепелетьє, Ш. Талейрана. Проекти загальної та професійно-технічної освіти.

Тенденції розвитку шкільної освіти періоду Відродження та нові типи навчальних закладів. Боротьба за демократизацію школи. Опозиція церкви. Зміна масштабів освіти. Освіта як соціальне явище. Зміна змісту освіти. Розвиток закладів початкової освіти. Посилення ролі предметів природничого циклу. Нестача вчителів, погана якість їх підготовки.

Елементарні школи. Готський шкільний устав (1642). Повна загальна освіта. Школи класичного типу. Недільні школи для бідних.

Основні поняття теми: церковні школи закритого і відкритого типу, аскетичний ідеал виховання, університети, світська школа, оптимальна програма навчання і виховання, універсалізм та енциклопедизм освіти, гуманістична педагогіка, догматичне та схоластичне навчання, реформація, братські школи, єзуїтська система виховання, куттаби, медресе, будинки мудрості, принцип природовідповідності, класно-урочна система, виробнича праця, станова школа, енциклопедія, концепція природного загальнолюдського виховання, загальна та професійно-технічна освіта, недільні школи.

Семінар 2. Освіта і виховання в Західній Європі в середні віки. Педагогічні ідеї Я. А. Коменського. Школа та педагогіка в країнах Західної Європи та Сполучених Штатах в XVII – XVIII ст. (2 год.)

Лекція 4. ШКОЛА І ПЕДАГОГІКА У КРАЇНАХ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ У XIX СТ. СВІТОВА ШКОЛА І ПЕДАГОГІКА У I-Й ПОЛОВИНІ XX СТ. СУЧАСНА СВІТОВА ШКОЛА І ПЕДАГОГІЧНА ДУМКА: ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ (2 год.)

Формування класичної педагогіки Нового часу. Психологічне обґрунтування навчально-виховного процесу. Розвиток теорій соціального виховання. Становлення національних шкільних систем.

Педагогічні ідеї у філософії (І. Кант, К. Маркс, Г. Спенсер, Ф. Ніцше).

Й. Г. Песталоцці – засновник народної школи. Ідея розвиваючого навчання. Теорія елементарної освіти. Внесок Песталоцці у розробку дидактики та методики початкової освіти. Зміст та методи морального виховання. Навчання та праця у педагогічному досвіді Песталоцці.

Послідовники Песталоцці у Німеччині. Педагогічна теорія Й. Ф. Гербарта. Увага до гімназичної освіти. Розвиток загальної педагогіки. Сутність та методологічні засади педагогічної науки. Ідея виховуючого навчання. Гербартіанська дидактика. Двобічний характер процесу навчання. Методи навчання.

Ф. В. А. Дістервег та його дидактичне вчення. Увага до проблем народної школи. Праця Дістервега “Настанови до освіти німецьких вчителів”. Принципи природовідповідності та культуровідповідності. Розробка проблем розвиваючого навчання. Принципи та правила навчання. Вимоги до вчителя та його підготовки.

Педагогічні погляди Р. Оуена на виховання та формування характеру дитини. Соціально-педагогічний досвід Р. Оуена у общинах Нью-Гармоні (США) та Гармоні-Холл (Англія).

Полеміка навколо шкільництва. Освіта як запорука прогресу суспільства, гарант соціальної стабільності. Ідея державної централізованої системи освіти (Західна Європа) та системи місцевої освіти (США). Право людини на освіту. Нові принципи участі церкви у шкільній справі. Ідея обов'язкової початкової освіти. Класична і реальна освіта. Розвиток шкільного законодавства.

Розвиток психології та педагогіки як науки. Вимоги суспільства до рівня знань учнів. Формування центрів світової педагогічної громадськості: Ліга нового виховання, Міжнародне Бюро Просвіти. Формування національних педагогічних об'єднань. Критика шкільних систем та педагогічних теорій (гербертійство, спенсеріанство). Основні педагогічні течії: педагогічний традиціоналізм та реформаторська педагогіка.

Традиціоналізм. Соціальна педагогіка (Е. Дюркгейм), релігійна педагогіка (Ж. Марітен, Р. Штайнер). Марксистська педагогіка (ідея всебічного та гармонійного розвитку особистості, трудове виховання та навчання. Фашистська педагогіка (расово-біологічна теорія виховання, авторитаризм).

Педагогічні ідеї та концепції реформаторської педагогіки: педоцентризм, вільне виховання, експериментальна педагогіка, прагматистська педагогіка, педагогіка особистості, функціональна педагогіка, виховання засобами мистецтва, трудове навчання та виховання.

Особливості національних систем освіти (короткий огляд). Пошуки нових типів закладів освіти. Формування системи професійної освіти молоді.

Традиціоналізм. Раціоналістична модель освіти. Феноменологічний напрямок у педагогіці. Розвиток соціальної педагогіки. Біопсихологічний напрямок у педагогіці. Гуманістична педагогіка. Полеміка з проблем виховання та політики (виховання на політико-ідеологічних засадах). Полікультурне та інтернаціональне виховання. Ідея демократичної системи освіти. Проблема гарантій прав людини на освіту. Проблема забезпечення обов'язкової освіти. Диверсифікація (диференціація) освіти.

Шкільні системи світу. Розширення мережі шкільних закладів. Проблема світського характеру навчання та її вирішення у різних країнах світу. Зниження якості навчання. Введення механізму державного контролю за діяльністю навчальних закладів освіти. Розвиток педагогічної освіти. Школа – пріоритетний об'єкт фінансування.

Основні поняття теми: класична педагогіка Нового часу, теорії соціального

виховання, народна школа, елементарна освіта, ідея виховую чого навчання, гербартіанська педагогіка, принцип культуровідповідності, централізована система освіти, системи місцевої освіти, класична і реальна освіта, традиціоналізм і реформаторська педагогіка, соціальна педагогіка, релігійна педагогіка, марксистська педагогіка, фашистська педагогіка, расово-біологічна теорія виховання, авторитаризм, педоцентризм, вільне виховання, експериментальна педагогіка, прагматистська педагогіка, педагогіка особистості, функціональна педагогіка, феноменологічний напрям. Соціальна педагогіка, біопсихологічний напрям, полікультурне виховання, диверсифікація освіти.

Семінар 3. Школа та педагогіка в країнах Західної Європи та Сполучених Штатах у XVIII – XX ст. (2 год.)

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ

Лекція 5. ПРЕДМЕТ І ЗАВДАННЯ ІСТОРІЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ПЕДАГОГІКИ. ВИХОВАННЯ У ПЕРВІСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ НА ТЕРЕНАХ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ. ШКОЛА І ПЕДАГОГІЧНА ДУМКА КИЇВСЬКОЇ РУСІ. ШКОЛА І ПЕДАГОГІЧНА ДУМКА ЕПОХИ УКРАЇНСЬКОГО ВІДРОДЖЕННЯ XVI – XVII СТ. (2 год.)

Предмет і завдання історії української педагогіки. Зв'язок розвитку української педагогічної культури із світовим процесом розвитку освіти та виховання. Вплив історичних умов розвитку українського народу на розвиток педагогічної думки, системи виховання та навчання. Національні традиції у виховання.

Виховання у первісному суспільстві на теренах українського народу. Навчання і виховання у епоху палеоліту. Королівська стоянка на Закарпатті. Збиральництво та полювання. Особливості виховання: наслідувальний характер, заборони, роль матері (матріархат), груповий шлюб, материнська школа, чоловічі та жіночі житла як центри формування хлопчиків та дівчаток, родовий характер виховання. Стоянки найдавніших людей пізнього палеоліту (40-14 ст. до н. е.) на теренах України: Кодак (Дніпропетровщина), Пушкарі (Чернігівщина), Межиріцька (Черкащина), Гінцівська (Полтавщина), Доманічівка (Київщина) тощо. Поява давнього мистецтва. Учнітво в умовах роду як формування бійцівських та ремісничих умінь.

Трипільська культура. Перехід до скотарства та землеробства. Формування племінного соціального устрою. Формування релігії, віровчення. Міфотворчість. Боги української правіри. Поява будинків молоді для хлопчиків та дівчат (IV-III тис. до н. е.). Комарівська культура. Роль писемності, вірування, побуту та обрядів у вихованні дітей праукраїнців. Аналіз писемних пам'яток, що знайдені в Україні. Наукові дані, гіпотези про виникнення писемності у часи трипільської культури, «взуликове письмо» та ін. Вивчення обрядів, звичаїв та традицій, язичницької релігії. Велесова книга. Багатобожжя праукраїнців. Писемність дослов'янського періоду. Введення християнства. Знищення пам'яток дохристиянського періоду.

Матріархальна сім'я. Перехід до патріархального устрою родини у III-II тис. до н. е. Перехід до полігамної патріархальної родини, а потім – до моногамної патріархальної родини. Формування хуторських родових поселень. Родинно-побутова культура українців у дохристиянський та християнський періоди.

Народна педагогіка як прародителька школи та педагогічної науки.

Загальнолюдські аспекти народної педагогіки: життя та здоров'я, шлюб, родина, виховання дітей, соціальний захист, гуманність. Історія української етнопедагогіки. Прислів'я, говірки, думи, пісні, звичаї як джерело народної педагогіки. Відображення педагогічних поглядів українців у заповітах, повчаннях, зверненнях. Збірники церковних повчань XII-XIV ст. Формування козацької педагогіки.

Школа та освіта в Київській Русі. Виховання і навчання дітей наших предків. Прийняття християнства на Русі, поширення освіти. Організація шкіл, основні типи шкіл (нижчі школи грамоти та елітарні школи "вчення книжного", ступені освіти (початкова, вища). Основні педагогічні пам'ятки Київської Русі. «Ізборник Святослава.», «Повчання Володимира Мономаха дітям». «Слово о полку Ігоревім», «Моління Д. Заточника», «Слово о законі і благодаті» Іларіона тощо, їх освітньо-виховне значення. Релігійний характер освіти. Жіноче училище у Києві (1086 р.).

Школа і педагогічна думка у XVI – XV ст. Розпад Київської держави. Розвиток школи і освіти у Галицько-Волинському князівстві. Школа та освіта у період литовсько-польського поневолення. Початкові церковні, монастирські школи, мандрівні дяки. Навчання у освітніх центрах Європи. "Часословець". Видатні діячі української національної педагогіки Павло Русин та Юрій Дрогобич.

Польська колонізація України. Поширення єзуїтських шкіл. Боротьба української аристократії за збереження української культури, підтримка української освіти. Костянтин Острозький, Григорій Ходкевич, Олена Чорторійська-Гороностай, Ганна Гайська. Збереження українських шкіл при монастирях.

Школа і педагогічна думка епохи українського Відродження XVI-XVIII ст. Історична зумовленість українського Ренесансу. Розвиток братських, січових, полкових та сотенних козацьких, музичних, дяківських парафіяльних, церковних, монастирських шкіл. Статут Львівської братської школи. Київська братська школа (Іван Борецький). Педагогічна діяльність мандрівних дяків. Вимоги до українських дидактиків. Елементи класно-урочної системи. Українські академії у Острозі (Герасим Смотрицький – 1576), Києві (Петро Могила – 1615) – перші ВНЗ на території східних слов'ян. Навчально-виховний процес у Києво-Могилянській академії. Розвиток наукової педагогіки у XVI – XVII ст. Педагогічні погляди Гізеля, Герасима і Мелетія Смотрицького, С. Полоцького, І. Вишенського, Ф. Прокоповича, К. Ставровецького, П. Беринди та ін. Розвиток козацької системи навчання і виховання.

Основні ступені козацького навчання і виховання. Козацька читанка. Сутність і специфіка козацької педагогіки. Чужинці про стан освіти, виховання, культури в Україні. Вплив здобутків теорії і практики педагогіки України на розвиток школи, освіти у Росії (XVI – XVIII). Ліквідація гетьманщини, втрата Україною державності. Заборона української мови, закриття українських шкіл. Уваровський указ.

Основні поняття теми: трипільська культура, комарівська культура, етнопедагогіка, козацька педагогіка, нижчі школи грамоти, школи вчення книжного, жіноче училище, церковні, монастирські школи, мандрівні дяки, братські школи, січові школи, полкові школи, сотенні козацькі школи, дяківські парафіяльні школи, академія.

Семінар 4. Виховання та освіта на території сучасної України до виникнення Київської Русі. Школа, освіта, педагогічна думка в Україні в період IX – XVII ст. (2 год.)

Лекція 6-7. ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ШКОЛИ І ПЕДАГОГІКИ

УКРАЇНИ В ХVІІІ – ХІХ СТ. ШКОЛА УКРАЇНИ КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТ. (3 год.)

Освітня діяльність і педагогічні погляди Г. Сковороди як основоположника теорії національного виховання. Ідея природного виховання. Народність виховання. Традиції етнопедагогіки в творчості Г.Сковороди, його концепція людини, природи, щастя. Педагогічні ідеї творів «Вдячний Еродій», «Убогий жайворонок», збірок «Сад божественних пісень» та ін. Погляди на моральне та розумове виховання. Принцип природовідповідності виховання («сродна праця»). Погляди на вчителя, його особистість. Необхідність застосування ідей Сковороди у сучасній національній школі.

Розвиток школи й педагогіки на Закарпатті. Ужгород, Мукачів як центри освіти. Австро-угорське поневолення. Перехід навчальних закладів на угорську мову.

Українська педагогіка та шкільництво на Галичині. Руйнація національної школи. Рух Олекси Довбуша та Івана Бойчука. Австро-угорське поневолення. Відродження у 1774 р. системи шкільництва. Відміна обов'язкового початкового навчання (1812). Боротьба за навчання на українській мові.

Педагогічні погляди та діяльність О. В. Духновича. Підручники для народних шкіл. Підручник з теорії та практики навчання та виховання молоді. Вимоги до вчителів. Система виховання за О. В. Духновичем.

Педагогічні погляди Т. Г. Шевченка, М. І. Костомарова, П. О. Куліша. Освітньо-виховні ідеали Т. Г. Шевченка. Т. Г. Шевченко про народну школу та освіту. Ідеї морального, розумового, трудового виховання у творах Шевченка. Особистість педагога. Український буквар Шевченка. Значення внеску Т. Г. Шевченка у формування української національної системи виховання.

Освітня політика Кирило-Мефодієвського братства, просвітницька діяльність М. І. Костомарова та П. О. Куліша. Боротьба за національну систему освіти та виховання. Роль рідної мови. «Граматика» О. П. Куліша.

Педагогічні ідеї М. І. Пирогова як попечителя Одеського і Київського навчальних округів. Ідея загальнолюдського виховання у статті «Питання життя». Проблеми дидактики. Дисципліна. **Педагогічна діяльність М. І. Костомарова,** його боротьба за національну школу, навчання і виховання дітей рідною мовою. Просвітницькі і освітні ідеї «Книги буття українського народу». **Просвітницька і педагогічна діяльність М. П. Драгоманова,** його педагогічні погляди, боротьба за українську національну систему виховання, навчання дітей рідною мовою. **Педагогічна діяльність Б. Д. Грінченка.** Використання народної педагогіки. Виховне значення творів для дітей. Б. Грінченко про вплив рідної мови на розвиток та виховання дитини.

Видатний вітчизняний педагог К. Д. Ушинський. Педагогічна діяльність К. Д. Ушинського. Розробка принципу народності виховання. «Про народність у громадському вихованні». «Рідне слово». Педагогіка як наука і мистецтво виховання. «Про користь педагогічної літератури». Розвиток педагогічної психології. Дидактичні погляди К. Д. Ушинського. Освітнє і виховне значення праці в житті людини. «Праця в її психічному і виховному значенні». Вимоги до уроку і вчителя. «Три елементи школи». «Людина як предмет виховання». Ідеї К. Д. Ушинського і відродження національної школи.

Школа кінця ХІХ – початку ХХ ст. Поширення громадсько-політичного руху на Україні за національну школу. Система освіти України кінця ХІХ - початку ХХ ст.

Підпорядкованість шкіл різним відомствам: школи міністерства народної освіти, церковно-приходські школи, школи інших відомств. Початкові школи, гімназії, реальні та комерційні училища. Педагогічні погляди І. Я. Франка, Лесі Українки.

Основні поняття теми: національне виховання, природне виховання, просвіта, народність, громадське та громадянське виховання.

Семінар 5. Розвиток школи і педагогіки на території Західної України. Розвиток педагогічної думки у ХІХ ст. (2 год.)

Лекція 7-8. УКРАЇНСЬКЕ ШКІЛЬНИЦТВО ТА ПЕДАГОГІЧНА ДУМКА У 1917-1939 РР. СТАН ОСВІТИ ТА ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ УКРАЇНИ У II-Й ПОЛОВИНІ ХХ СТ. УКРАЇНСЬКІ ШКОЛИ ТА ДІЯЧІ ОСВІТИ В КРАЇНАХ СВІТУ (3 год.)

Розвиток українського шкільництва у часи УНР, Гетьманату, Директорії (1917-1919). Створення національної школи та шкіл для національних меншин. Проекти Міністерства освіти та Уряду УНР – концепція національної освіти. Українізація школи всіх ступенів.

І. І. Огієнко – фундатор українського шкільництва. Аналіз підручників. Проблема впровадження української мови. Словники української мови.

М. С. Грушевський про українську школу. Громадянське виховання. Роль гуманітарних дисциплін у змісті освіти.

Педагогічна діяльність С. Ф. Русової. С. Русова як організатор освіти, фундатор жіночого руху на Україні. Критика школи та шкільних порядків. Проблеми дошкільного виховання у творах С. Русової.

Г. Г. Ващенко про національне виховання української молоді. Дослідження з історії педагогіки. Проблеми виховання молоді. Громадянське виховання. Концепція системи національного виховання. “Виховний ідеал”.

Перші документи про школу. «Положення про єдину трудову школу УРСР (1919), Декларація Наркомосу УРСР «Про соціальне виховання дітей» (1920). Система народної освіти радянської України, навчальні програми, форми організації навчання. Введення російської мови як другої основної. Українізація школи у 1923 р. після XII з'їзду ВКП(б). Обов'язкова і безплатна початкова освіта. Реформація змісту шкільної освіти в УРСР. Організація продуктивної праці учнів. Перший навчальний план 1920 р. Комплексні програми початкової школи. Лабораторно-бригадний метод навчання. Метод проектів. Реформи 1931-1936 рр. Критика програм 20-х років ХХ ст.

Суперечності в розвитку школи і педагогіки та наслідки постанов ЦК ВКП(б) про школу, педагогічну науку у 1931-1936 роках. Репресії 1933-1939 рр. Уніфікація школи. Руйнування української та інших національних систем виховання. Витіснення з навчально-виховного процесу народного світогляду, народної моралі. Ідеологізація навчально-виховного процесу. Заборона на поширення педагогічних поглядів національного спрямування (Г. Ващенко, С. Русова, Я. Чепіга, П. Холодний). Постанова ЦК ВКП(б) “Про педологічні перекручення в системі наркомпросів”.

Знищення української школи у Західній Україні. Полонізація шкіл та університетів. Організація приватного українського шкільництва. Педагогічні товариства “Рідна школа” та “Просвіта”. Румунізація шкіл на Буковині.

Педагогічна діяльність та педагогічні ідеї А. С. Макаренка. Соціально-політичні умови педагогічної діяльності А.С. Макаренка. Розвиток соціальної педагогіки та теорії виховання. Теорія формування учнівського колективу, основні закони його

розвитку. “Педагогічна поема”. Поєднання навчання із трудовим вихованням, продуктивною працею учнів. Формування педагогічної майстерності вчителя. “Педагогіка індивідуальної дії”, “Деякі висновки з мого педагогічного досвіду”. Проблеми сімейного виховання. “Книга для батьків”. Лекції для батьків. Неоднозначність сучасної оцінки педагогічної спадщини Макаренка, його внеску у розвиток національної школи і педагогіки.

Система виховання радянської школи. Провідні ідеї: колективізм, інтернаціоналізм, патріотизм, атеїзм. Евакуація вищих навчальних закладів, руйнування шкіл, знищення педагогічних кадрів у роки Великої Вітчизняної війни. Посилення русифікації у 1946 р. Перегляд змісту освіти у школі. Ідеологізація освіти. Посилення формалізму у системі освіти. Моральний кодекс будівників комунізму як концепція системи виховання (1961 р.). Виховання всебічно і гармонійно розвиненої особистості як мета виховання. Розвиток системи дошкільної, професійно-технічної та вищої освіти.

Педагогічна діяльність В. О. Сухомлинського. Народна педагогіка - основа творчої спадщини Сухомлинського. Дидактичні погляди. Система виховної роботи Пависької середньої школи Кіровоградщини. Питання морального, трудового і естетичного виховання. Проблеми виховання патріота, громадянина України. Формування особистості на культурно-історичних традиціях рідного народу. Роль рідної мови в навчанні, вихованні і розвитку дітей. Шляхи виховання творчої особистості. В. Сухомлинський про єдність родинного і шкільного виховання. Сімейне виховання і батьківський авторитет. «Батьківська педагогіка», «Сто порад учителеві», «Серце віддаю дітям». Значення педагогічної спадщини В. Сухомлинського.

Стан освіти, школи та педагогічної думки в Україні у 70-90 рр. ХХ ст. Розвиток дошкільного виховання. Заорганізованість закладів освіти. Розвиток педагогічної науки. Проблеми вищої школи. Криза освіти. Рух педагогів-новаторів за реформування системи освіти. Авторські школи. Сахнівська школа академіка О. А. Захаренка.

Національна школа та національна система виховання у період будівництва незалежної України. Руйнування тоталітаризму. Гуманізація, демократизація та гуманітаризація школи. Відродження національної школи та національної системи виховання у період будівництва незалежної України. Відродження позицій народної педагогіки у педагогічній науці. Закон “Про освіту” (1991 р). Розвиток національної системи освіти. Формування навчальних закладів нового типу: ліцеїв, гімназій, колегіумів.

Українські школи та освітні діячі в країнах світу. Формування українських діаспор у країнах світу: Канаді, США, Австралії, Латинській Америці (50 країн, біля 6 млн осіб). Формування освітніх закладів та культурних центрів діаспорою з метою збереження або відновлення української мови та культури. Створення координуючих органів: Світова Координаційна Виховно-Освітня Рада, Спілки Українських вчителів тощо.

Основні поняття теми: концепція національної освіти, українізація, громадянське виховання, обов’язковість і безплатність освіти, продуктивна праця учнів, лабораторно-бригадний метод, уніфікація систем освіти, ідеологізація, педологія, криза освіти, авторські школи, навчальні заклади нового типу, діаспори.

Семінар 6. Розвиток системи освіти України у ХХ ст. (2 год.)

IV. Навчально-методична карта дисципліни «Історія

педагогіки»

Разом 108 год.: лекції – 16 год., семінарські заняття – 12 год., індивідуальна робота – 4 год., модульний контроль – 4 год., самостійна робота – 36 год., семестровий контроль – 36 год. (екзамен)

Тиждень	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
Модулі	Змістовий модуль I					Змістовий модуль II				
Назва модуля	Історія світової педагогічної думки					Історія української педагогічної думки				
Кількість балів за модуль	237 балів					237 балів				
Бали (лекц.)	1 бал	1 бал	1 бал	1 бал	1 бал	1 б.	1,5 б.	1,5 б.	1,5 б.	1,5 б.
Дати										
Теми лекцій	Вступ. Предмет та завдання історії педагогіки. Основні етапи розвитку педагогічної думки. Виховання у первісному суспільстві. Освіта та виховання у давньому світі	Виховання та освіта в умовах рабовласницького ладу. Виховання та школа в епоху раннього християнства та середньовіччя	Школа і педагогіка в країнах Західної Європи та Північної Америки (середина XVII – XVIII ст.)	Школа і педагогіка в країнах Західної Європи у XIX ст.. Світова школа і педагогіка I-ї половини XX ст. Сучасна світова школа і педагогічна думка: основні тенденції	Предмет і завдання історії вітчизняної педагогіки. Виховання у первісному суспільстві на теренах українського народу. Школа і педагогічна думка Київської Русі. Школа і педагогічна думка епохи українського Відродження XVI – XVII ст.	Основні тенденції розвитку школи і педагогіки України в XVIII – XIX ст. Школа України кінця XIX – початку XX ст.	Українське шкільництво та педагогічна думка у 1917-1939 рр. Стан освіти та педагогічної думки України у II-й половині XX ст. Українські школи та діячі освіти в країнах світу			
Бали (сем.)	8 б.	10 б.	10 б.	10 б.	9 б.	9,5 б.	9,5 б.	9,5 б.	9,5 б.	9,5 б.
Дати										
Теми семінарських занять	Історія педагогіки як наука. Становлення виховання в первісному суспільстві. Освіта в давніх країнах Виховання та освіта в античному світі та Візантії	Освіта і виховання в Західній Європі в середні віки. Педагогічні ідеї Я.А.Коменського. Школа і педагогіка в країнах Західної Європи ті Сполучених Штатах в XVII – XVIII ст.	Школа та педагогік в країнах Західної Європи та Сполучених Штатах у – XVIII – XIX ст.	Виховання та освіта на території сучасної України до виникнення Київської Русі. Школа, освіта, педагогічна думка в Україні в період IX – XVIII ст.	Розвиток школи і педагогіки на території західної України. Розвиток педагогічної думки у XIX ст.	Розвиток системи освіти у XX ст.				
Сам. робота	150 балів					150 балів				
ІНДЗ	30 балів					30 балів				
Поточний контроль	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)					Модульна контрольна робота 2 (25 балів)				
Підсумковий контроль	Екзамен (40 балів)									

V. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль I ІСТОРІЯ СВІТОВОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ

Семінар 1.

Тема: Вступ. Історія педагогіки як наука. Становлення виховання в первісному суспільстві. Виховання та освіта в давньому світі. Виховання та освіта в античному світі та Візантії (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Історія педагогіки як галузь педагогічного знання. Історія педагогіки як наука і як навчальна дисципліни. Відмінність та подібність. Предмет та об'єкт історії педагогіки.
2. Завдання історії педагогіки. Методологічна база історії педагогіки.
3. Зародження виховання в первісному суспільстві.
4. Освіта, педагогічна думка у Давньому Китаї.
5. Освіта, педагогічна думка у Давньому Єгипті.
6. Освіта, педагогічна думка у Давній Індії.
7. Освіта, педагогічна думка в країнах Міжріччя.
8. Зародження писемності в умовах егейської культури. Виховання та освіта в архаїчній Греції (IX – VIII ст. до н.е.).
9. Афінська система виховання.
10. Спартанська система виховання.
11. Вищі навчальні заклади Давньої Греції (Лікей, Академія, Кіносарг).
12. Педагогічні ідеї прогресивних діячів Давньої Греції.
13. Розвиток та поширення грецької системи освіти та виховання в епоху еллінізму.
14. Освіта та виховання в Давньому Римі.
15. Педагогічні ідеї прогресивних діячів Давнього Риму.
16. Виховання в ранньохристиянський період.
17. Освіта та виховання в Візантії.
18. Педагогічні ідеї прогресивних діячів Візантії.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Захист навчального проекту.

Рекомендована література

Основна: [1] [4] [6] [7] [8] [11] [12]

Додаткова: [13] [14]

Семінар 2.

Тема: Освіта і виховання в Західній Європі в середні віки. Педагогічні ідеї Я.А. Коменського. Школа і педагогіка в країнах Західної Європи та Сполучених Штатах в XVII – XVIII ст. (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Вплив церкви на шкільну справу.
2. Лицарське виховання.

3. Педагогічні ідеї епохи Відродження (Італія, Франція, Англія, Німеччина, Іспанія). Загальна характеристика.
4. Реформація, її вплив на освіту та виховання.
5. Єзуїтська система виховання і освіти.
6. Педагогічні погляди соціалістів (Т. Мор та ін.).
7. Педагогічні погляди гуманістів.
8. Я. А. Коменський – видатний педагог історії та сучасності.
9. Ідея пансофії в педагогічній спадщині Я. А. Коменського.
10. Вікова періодизація та відповідність шкільної системи Я. А. Коменського віковій періодизації.
11. Класно-урочна система.
12. Принципи навчання за Я. А. Коменським.
13. Педагогічні ідеї В. Ратке (Німеччина).
14. Освіта та виховання в Англії та Франції. Загальна характеристика.
15. Проект трудового коледжа Д. Беллєрса.
16. Белл-Ланкастерська система навчання.
17. Теорія «чистої дошки» Д. Локка.
18. Особливості виховання «джентельмена» за Д. Локком.
19. Теорія «вільного виховання» Ж.-Ж. Руссо.
20. Педагогічні ідеї Д. Дідро.
21. Просвітницько-педагогічна діяльність у США.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Захист навчального проекту.

Рекомендована література

Основна: [1] [4] [5] [6] [7] [8] [11] [12]

Додаткова: [13] [14] [15] [16] [24]

Семинар 3.

Тема: Школа і педагогіка в країнах Західної Європи та Сполучених Штатах в XVIII – XIX ст. (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Педагогічні ідеї Й. Г. Песталоцці. Ідея «елементарної освіти».
2. Педагогічні ідеї Й. Ф. Гербарта. Зв'язок педагогічної теорії з психологією.
3. Педагогічні ідеї Ф. А. В. Дістервега. Вікова періодизація. Дидактичні правила.
4. Педагогічні ідеї Г. Спенсера.
5. Реформаторська педагогіка. Утопічний соціалізм (Р. Оуен, К. А. Сен-Симон, Ф. Фур'є), комуністичні ідеї (К. Маркс, Ф. Енгельс), позитивізм (О. Конт, Г. Спенсер), педоцентризм (Е. Кей, М. Монтессорі), експериментальна педагогіка (Е. Мейман, В. Лай, Е. Торндайк), прагматизм (Д. Дьюї), метод проектів (У. Кілпатрік), есенціалізм (У. Беглі), ідея трудової школи (Р. Зейдель, Г. Кершенштейнер), педагогіка дії (В. Лай), відкриття «нових шкіл».

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Захист навчального проекту.

Рекомендована література

Основна: [1] [2] [5] [6] [7] [8] [11] [12] [13]

Додаткова: [4] [8] [9] [13] [14] [19]

Індивідуальне заняття: Педагогічна думка Росії

1. Освіта в Російській державі (XIV – XVII ст.).
2. Освіта та виховання в Росії у XVII столітті. Загальна характеристика. Реформаторська діяльність Петра Першого в галузі освіти.
3. Становлення світської освіти. Діяльність Л. Ф. Магніцького, В. М. Татіщева та М. В. Ломоносова.
4. Розвиток шкільної системи у XIX столітті. Загальна характеристика.
5. Розвиток просвітництва в Росії на початку XX століття (до 1917 року). Загальна характеристика.

Змістовий модуль II ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ

Семінар 4.

Тема: Виховання та освіта на території сучасної України до виникнення Київської Русі. Школа, освіта, педагогічна думка в Україні у період IX – XVIII ст. (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Навчання та виховання в епоху палеоліту.
2. Навчання та виховання в епоху трипільської культури.
3. Сім'я та родинне виховання з найдавніших часів до сьогодення.
4. Школа і освіта в Київській Русі.
5. Українське шкільництво в XIV – XV столітті.
6. Педагогічна діяльність П. Русина і Ю. Дрогобича.
7. Освітня політика уряду Литовського князівства та Речі Посполитої в Україні.
8. Братські школи: створення, розвиток, значення.
9. Острозька Академія: її значення в історії становлення вищої освіти України.
10. Києво-Могилянська Академія.
11. Навчальні заклади України XV – XVIII століття: школи, колегії.
12. Козацька педагогіка.
13. Педагогічні погляди Г. Сковороди.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Захист навчального проекту.

Рекомендована література

Основна: [1] [3] [6] [7] [8] [9] [10] [12] [13] [14]

Додаткова: [1] [20] [21]

Семінар 5.

Тема: Розвиток школи і педагогіки на території західної України. Розвиток педагогічної думки у XIX ст. Розвиток системи освіти у XX ст. (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Розвиток школи і педагогіки на Закарпатті.
2. Педагогічні погляди О. Духновича.
3. Розвиток школи і педагогіки в Галичині.

4. Розвиток школи і педагогіки на Буковині.
5. Педагогічна діяльність М. І. Пірогова.
6. Педагогічні ідеї К. Д. Ушинського.
7. Освітній рух у ХІХ столітті. Загальні тенденції.
8. Педагогічні погляди:
 1. Л. Українки
 2. І. Франка
 3. Т. Шевченка
 4. П. Куліша
 5. М. Костомарова
 6. Т. Лубенця
 7. Ю. Федьковича
 8. М. Драгоманова
 9. Б. Грінченка
9. Шкільна освіта ХІХ – початку ХХ століття.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Захист навчального проекту.

Рекомендована література

Основна: [1] [3] [6] [7] [8] [9] [10] [12] [13] [14]

Додаткова: [1] [20] [21]

Семінар 6.

Тема: Розвиток системи освіти у ХХ ст. (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Розвиток українського шкільництва за часів УНР.
2. Педагогічні погляди:
 1. І. Огієнка
 2. М. Грушевського
 3. Г. Ващенко
 4. С. Русової
 5. Х. Алчевської
3. Розвиток української освіти після встановлення радянської влади. Створення трудових шкіл.
4. Уніфікація систем освіти України та Росії. Реформи 20 – 30-х років.
5. Педагогічні погляди: Г. Гринька, М. Скрипника, Я. Ряппа.
6. Українське шкільництво у довоєнні часи.
7. Педагогічна діяльність В. Сороки-Росинського, А. Макаренка.
8. Розвиток системи освіти у 50 – 80-і роки.
9. Педагогічна діяльність В. Сухомлинського.
10. Криза освітньої системи кінця 80-х – початку 90-х років.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Захист навчального проекту.

Рекомендована література

Основна: [1] [3] [6] [7] [8] [9] [10] [12] [13] [14]

Додаткова: [1] [20] [21]

VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Список першоджерел для самостійного опрацювання

Змістовий модуль I. ІСТОРІЯ СВІТОВОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ

<i>Першоджерела</i>	<i>Завдання</i>
Томмазо Кампалелла «Місто сонця» / Томмазо Кампанелла «Город Солнца»	Посадові обов'язки со-правителів Метафізика; Наочність у навчанні; Фізичне та військове виховання; Організація навчально-виховного процесу
Франсуа Рабле «Гаргантюа і Пантагрюель» / Франсуа Рабле «Гаргантюа и Пантагрюэль»	Особливості організації навчально-виховного процесу; Фізичне виховання; Особливості вивчення окремих навчальних дисциплін; Набуття професійного досвіду; Релігійне виховання; Організація вільного часу
Мішель Монтень «Досліди» / Мишель Монтень «Опыты»	Мета виховання; Вимоги до наставника; Особливості виховання дітей; Школа спілкування з іншими людьми
Ян Амос Коменський «Велика дидактика» / Ян Амос Коменский «Великая дидактика»	Сучасність положень Великої дидактики
Джон Локк «Думки про виховання» / Джон Локк «Мысли о воспитании»	Особливості виховання джентльмена
Джон Беллерс «Пропозиції щодо організації трудового коледжу всіх корисних ремесел та сільського господарства» / Джон Беллерс «Предложения об учреждении трудового колледжа всех полезных ремесел и сельского хозяйства»	Мета створення трудового коледжу; Організація навчально-виховного процесу
Жан-Жак Руссо «Еміль, або Про виховання» / Жан-Жак Руссо «Эмиль, или О воспитании»	Особливості виховання й навчання хлопчиків у віці: 0-2 рр.; 2-12 рр.; 12-15 рр.; 15-18 рр. Особливості жіночого виховання й навчання; Моральне, розумове, релігійне і фізичне виховання
Дені Дідро «План університету або школи публічного викладання всіх наук для Російського уряду» / Дени Дидро «План университета или школы	Університет, особливості його діяльності; Розклад, цикли навчання; Знання; Категорії учнів;

публичного преподавания всех наук для Российского правительства»	Навчальний план; Вимоги до вчителів; Навчальні посібники
Йоганн Песталоцці «Лебедина пісня» / Йоганн Песталоцци «Лебединая песня»	Особливості організації навчально-виховного процесу
Йоганн Гербарт «Загальна педагогіка» / Йоганн Гербарт «Общая педагогика»	Педагогіка – наука та мистецтво; Вимоги до вихователя; Педагогічне мислення; Виховання; Мета виховання; Зв'язок педагогіки з психологією, філософією; Дисципліна та моральна культура; Інтерес; Індивідуальність вихованця
Фрідріх Вільгельм Адольф Дістервег «Керівництво до освіти німецьких вчителів» / Фридрих Вильгельм Адольф Дистервег «Руководство к образованию немецких учителей»	Тлумачення правил. Порівняння з поглядами Я. А. Коменського
Роберт Оуен «Новий погляд на суспільство» / Роберт Оуэн «Новый взгляд на общество, или Опыты об образовании человеческого характера	Новизна поглядів та ідей Р. Оуена
Георг Кершенштейнер «Школа майбутнього – школа праці» / Георг Кершенштейнер «Школа будущего – школа работы»	Спільне та відмінне у поглядах
Джон Дьюї «Школа і суспільство» / Джон Дьюи «Школа и общество»	
Вільгельм Лай «Школа дії» / Вильгельм Лай «Школа действия»	

Змістовий модуль II. ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ

<i>Першоджерела</i>	<i>Завдання</i>
Г. С. Сковорода «Вдячний Єродій»	Порівняння європейської та слов'янської освіти
О. В. Духнович «Народна педагогія»	Вимоги до наставника; Шкільний порядок
П. Д. Юркевич «Курс общей педагогике с приложениями»	Виховні аспекти
К. Д. Ушинський «Про народність у громадському вихованні»	Народність; Громадське виховання
К. Д. Ушинський «Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології»	Зв'язок педагогіки з іншими навчальними дисциплінами; Педагогічна антропологія

І. Я. Франко «Наші народні школи і їх потреби»	Стан народних шкіл на Галичині; Потреби народних шкіл; Стан сільської освіти; Навчальні дисципліни, рівень викладання
Б. Д. Грінченко «На безпросветном пути. Об украинской школе»	Стан українських закладів освіти; Пропоновані зміни
М. С. Грушевський «Колишня освіта і теперішня темнота»	Стан освіти в Україні до початку 18 ст.; Причини занепаду української освітньої галузі; Шляхи подолання кризи
Я. Ф. Чепіга «Самовиховання вчителя»	Міркування і праця в діяльності учителя; Справедливість; Терпеливість; Національне виховання
І. І. Огієнко «Наука про рідномовні обов'язки»	Рідна мова; Літературна мова; Соборна літературна мова; Мовні заповіді свідомого громадянина; Школа й рідна мова; Учитель і рідна мова
С. Ф. Русова «Дидактика»	Навчання; мета навчання; завдання навчання; Умови для проведення навчання; Дидактичні правила; Перцепція й апперцепція; Потреби; Цінності навчання; Компоненти уроку; Ступені навчання; Форми уроку; Ідея національної школи
Г. Г. Ващенко «Загальні методи навчання»	Темперамент українця; Творча фантазія; Мислення; Інтелект та здібності українського народу; Мета інтелектуального виховання; Навчальний план загальноосвітньої школи; Виховний ідеал
В. О. Сухомлинський «Сто порад вчителю»	Проаналізуйте з позицій сучасного стану освітньої галузі (поради № 1, 2, 4-18, 20-37, 40-47)
В. О. Сухомлинський «Серце віддаю дітям»	Проаналізуйте з позицій сучасного стану освітньої галузі
А. С. Макаренко «Деякі висновки з мого педагогічного досвіду»	Проаналізуйте з позицій сучасного стану освітньої галузі

РАЗОМ: 36 ГОДИН; 300 БАЛІВ

VII. ІНДИВІДУАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНА РОБОТА

Індивідуальна навчально-дослідна робота є видом позааудиторної індивідуальної діяльності студента, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Завершується виконання ІНДЗ прилюдним захистом (презентацією).

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу «Історія педагогіки» – це вид творчої та навчально-дослідної роботи студента, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності та креативності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності, наочне відображення результатів творчо-пошукової діяльності та прилюдна презентація.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських занять, самостійної підготовки і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Види ІНДЗ, вимоги до них та оцінювання:

- ✓ історико-педагогічні розвідки (**30 балів**);
- ✓ творче опрацювання педагогічної літератури щодо педагогічної професії, образу вчителя, педагогічної діяльності окремих педагогів (**30 балів**);
- ✓ навчальний проект (**30 балів**);
- ✓ реферативна робота та презентація (**15 + 15 балів**).

Тематика історико-педагогічних розвідок та навчальних проектів визначається лектором.

Орієнтовна структура реферативної роботи: вступ, основна частина, висновки, додатки (за потреби), список використаних джерел. Критерії оцінювання та шкалу оцінювання подано відповідно у табл. 7.1, 7.2, 7.3, 7.4.

Таблиця 7.1

Критерії оцінювання реферативної роботи

<i>№ n/n</i>	<i>Критерії оцінювання роботи</i>	<i>Максимальна кількість балів за кожним критерієм</i>
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження	2 бали
2.	Складання плану реферату	1 бал
3.	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень в логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання.	5 балів
4.	Дотримання правил реферуванням наукових публікацій	2 бали
5.	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	3 бали

6.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титульний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел)	2 бали
Разом		15 балів

Таблиця 7.2

Шкала оцінювання реферативної роботи

<i>Рівень виконання</i>	<i>Кількість балів, що відповідає рівню</i>	<i>Оцінка за традиційною системою</i>
Високий	14-15	Відмінно
Достатній	11-13	Добре
Середній	8-10	Задовільно
Низький	0-7	Незадовільно

Таблиця 7.3

Критерії оцінювання ІНДЗ (історико-педагогічні розвідки, творча робота, науково-педагогічне дослідження)

<i>№ п/п</i>	<i>Критерії оцінювання роботи</i>	<i>Максимальна кількість балів за кожним критерієм</i>
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження	10 бали
2.	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень в логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання.	10 бал
3.	Самостійність досліджень	10 балів
Разом		30 балів

Таблиця 7.4

Шкала оцінювання ІНДЗ (історико-педагогічні розвідки, творча робота, науково-педагогічне дослідження)

<i>Рівень виконання</i>	<i>Кількість балів, що відповідає рівню</i>	<i>Оцінка за традиційною системою</i>
Високий	25-30	Відмінно
Достатній	19-24	Добре
Середній	11-18	Задовільно
Низький	0-10	Незадовільно

Орієнтовна тематика реферативних досліджень з навчальної дисципліни «Історія педагогіки»

(15 балів)

Змістовий модуль I. Історія світової педагогічної думки

1. Освіта та виховання в Давньому Єгипті.
2. Освіта та виховання в Давній та Середньовічній Індії.
3. Освіта та виховання в Давньому та Середньовічному Китаї.
4. Освіта та виховання у Міжріччі (Месопотамії).
5. Освіта та виховання у народів Сходу. Розвиток педагогічної думки.
6. Освіта та виховання в Спарті.
7. Освіта та виховання в Афінах.
8. Видатні філософи Давньої Греції про виховання та освіту (Аристотель, Демокрит, Плутарх, Геракліт, Сократ).
9. Видатні філософи Давньої Греції про виховання та освіту (Ксенофонт, Платон, Антисфен, Спікур, Зенон).
10. Освіта та виховання в Давньому Римі.
11. Видатні філософи Давнього Риму про виховання та освіту (Цицерон, Сенека, Квінтіліан). Розвиток педагогічної думки у Візантії.
12. Внесок А. Алкуїна та Ф. Аквінського в шкільні реформи XI та XII ст.
13. Педагогічні ідеї Е. Роттердамського та Л. Вівеса.
14. Педагогічні ідеї М. Монтеня.
15. Педагогічні ідеї Ф. Рабле.
16. Педагогічні ідеї Т. Компанелло.
17. Педагогічні ідеї Т. Мора.
18. Рух Реформації та його вплив на освіту та виховання.
19. Контрреформація та її вплив на освіту та виховання.
20. Розвиток освіти та виховання в Німеччині (XVII ст.). Педагогічні ідеї В. Ратке.
21. Класно-урочна система Я. А. Коменського.
22. Пансофія Я. А. Коменського.
23. Суть назви „Велика дидактика” за Я. А. Коменським.
24. Педагогічні ідеї Д. Беллєрса.
25. Емпірико-сенсуалістична концепція Д. Локка.
26. Виховання джентельмена (за Д. Локком).
27. Сутність теорії „чистої дошки” (за Д. Локком).
28. Педагогічні ідеї Д. Дідро.
29. Педагогічні ідеї Ж.-Ж. Руссо.
30. Сутність ідеї „вільного виховання” (за Ж.-Ж. Руссо).
31. Педагогічні ідеї Б. Франкліна, Т. Джефферсона та Т. Пейна.
32. Освіта в Російській державі в середні віки. Книгодрукування.
33. Освітні реформи в Росії в епоху Петра I.
34. Внесок М. В. Ломоносова в розвиток вищої освіти Росії.
35. Педагогічні ідеї Й. Песталоцці.
36. Педагогічні ідеї Й. Гербарта.
37. Педагогічні ідеї Ф. Дістервега.
38. Педагогічні ідеї Г. Спенсера.
39. Педагогічні ідеї соціалістів-утопістів (Р. Оуен, К. Сен-Сімон, Ф. Фур'є).
40. Педагогічні ідеї К. Маркса та Ф. Енгельса.
41. Становлення та розвиток системи освіти в Росії у XIX столітті.

42. Педагогічні ідеї видатних діячів Росії другої половини XIX століття.
43. Розвиток освіти в Росії до 1917 року.
44. Педагогічна діяльність М. І. Пірогова.
45. Педагогічна діяльність К. Д. Ушинського.
46. Педагогічна діяльність Л. М. Толстого.
47. Педагогічна діяльність С. Т. Шацького.
48. Педагогічні ідеї провідних діячів Росії початку XX століття.
49. Педагогічна діяльність Н. К. Крупської.
50. Педагогічна діяльність А. В. Луначарського.
51. Педагогічна діяльність П. П. Блонського.
52. Педагогічні ідеї М. Монтесорі.
53. Педагогічні ідеї В. Лая.
54. Педагогічні ідеї Д. Дьюї.
55. Педагогічні ідеї Е. Торндайка.
56. Педагогічні ідеї Г. Кершенштейнера.
57. Виникнення та розвиток педології як науки.
58. Вальдорфська педагогіка.
59. Реформаторська педагогіка та її вплив на організацію шкільної справи.
60. Жіноча освіта в Давньому світі.
61. Жіноча освіта в середньовічній Європі.
62. Жіноча освіта в Росії.

Змістовий модуль II. Історія української педагогічної думки

1. Педагогічні погляди В. Мономаха.
2. Педагогічні погляди П. Русина.
3. Педагогічні погляди Ю. Дрогобича.
4. Педагогічні погляди Г. Сковороди.
5. Педагогічні погляди О. Духновича.
6. Педагогічні погляди Ю. Юркевича.
7. Педагогічні погляди Л. Українки.
8. Педагогічні погляди Т. Шевченка.
9. Педагогічні погляди І. Франка.
10. Педагогічні погляди М. Костомарова.
11. Педагогічні погляди П. Куліша.
12. Педагогічні погляди М. Драгоманова.
13. Педагогічні погляди Б. Грінченка.
14. Педагогічні погляди І. Огієнка.
15. Педагогічні погляди Г. Ващенка.
16. Педагогічні погляди Г. Гринька.
17. Педагогічні погляди М. Скрипника.
18. Педагогічні погляди М. Грушевського.
19. Педагогічні погляди С. Русової.
20. Педагогічні погляди Х. Алчевської.
21. Педагогічні погляди Я. Ряппо.
22. Педагогічні погляди Ю. Федьковича.
23. Педагогічні погляди Т. Лубенця.
24. Педагогічні погляди В. Вернадського.
25. Педагогічні погляди А. Макаренка.

26. Педагогічні погляди В. Сухомлинського.
27. Братські школи в Західній Україні.
28. Розвиток колегіумів в Україні.
29. Української Академія наук: історія і сучасність.

Альтернативний варіант – ІНДЗ (30 балів)

**Орієнтовні напрями підготовки ІНДЗ (проектів)
з навчальної дисципліни «Історія педагогіки»:**

1. Порівняльна характеристика педагогічних поглядів педагогів-просвітників (за вибором студентам та погодженням з викладачем).
2. Історія Острозької академії (Чернігівського колегіуму / Переяславського колегіуму / Харківського колегіуму): становлення, розвиток, організація навчального процесу.
3. Історія освіти України ХХ століття (крізь призму власної родини).

Презентаційна програма (*.ppt), розроблена до реферату оцінюється у 15 балів.

Оцінка з ІНДЗ є обов'язковим балом, який враховується при підсумковому оцінюванні навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни «Історія педагогіки».

Методичні вказівки до написання реферативної роботи з навчальної дисципліни «Історія педагогіки»

Оберіть з переліку одну тему так, щоб у академічній групі не було повтору, або запропонуйте власну (узгодивши її з викладачем). При написанні реферату необхідно дотримуватися таких вимог: папір А4, орієнтація книжна, мова написання – українська, шрифт – Times New Roman, кегль – 14, міжрядковий інтервал – 1,5, поля: верхнє, нижнє – 20 мм, лівє – 2,5 мм, правє – 1,5 мм. Обсяг – не менше 10 аркушів основної частини.

Обов'язкова наявність таких розділів: Вступ (розкривається актуальність обраної теми), Основна частина (містить не менше трьох пунктів), Висновки (узагальнюється матеріал з теми), Список використаних джерел (не менше п'яти).

Оформлення титульної сторінки реферату (зразок):

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ГУМАНІТАРНИЙ ІНСТИТУТ

Кафедра теорії та історії педагогіки

РЕФЕРАТ / Індивідуальне навчально-дослідницьке завдання (проект)

на тему

**ОСОБЛИВОСТІ ПОБУДОВИ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ
НАВЧАННЯ**

Виконал(а) студент(ка)

група, курс

ППП

Перевірив: канд. пед. наук,

доцент Н.О. Терентьєва

Київ – 2012

VIII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО 1. КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Навчальні досягнення магістрантів із дисципліни «Історія педагогіки» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл. 8.1.

Таблиця 8.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ п/п	Вид діяльності	Кількість рейтингових балів
1.	Відвідування (лекції; семінари)	8 + 6
3.	Семінарські заняття (підготовка)	50
4.	Модульні контрольні роботи (1, 2)	50
5.	Самостійна робота / першоджерела	300
6.	Індивідуальна навчально-дослідна робота	60
7.	Екзамен	40
Підсумковий рейтинговий бал		474 + 40

Коефіцієнт перерахунку – $474 : 60 = 7,9$

Розрахунок балів подано з урахуванням можливості студенту взяти участь в обговоренні визначених програмою питань семінарських занять з навчальної дисципліни не менше ніж 80 % із запрограмованих навчальних занять.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, виконання самостійної та індивідуальної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, екзамен.
- **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, звіт, реферат, есе.
- **Комп'ютерного контролю:** тестові програми.
- **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Таблиця 8.2

Порядок переведення рейтингових показників успішності у європейські оцінки ECTS

Підсумкова кількість балів (max – 100)	Оцінка за 4-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
1 – 34	«незадовільно» (з обов'язковим повторним курсом)	F
35 – 59	«незадовільно» (з можливістю повторного складання)	FX
60 – 68	«достатньо»	E
69 – 74	«задовільно»	D
75 – 81	«добре»	C
82 – 89	«дуже добре»	B
90 – 100	«відмінно»	A

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано у табл. 8.3.

Таблиця 8.3

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських, практичних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Реферативні дослідження, есе, проекти, які виконує студент за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на семінарських або індивідуальних заняттях.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

У табл. 8.4 представлено розподіл балів, що присвоюються студентам упродовж вивчення дисципліни «Історія педагогіки».

Таблиця 8.4

Розподіл балів, що присвоюються студентам

МОДУЛІ						ІНДЗ	Модульні контрольні роботи	Самостійна робота (першоджерела)	Екзамен
Змістовий модуль 1 (відповіді на семінарах, відвідування занять)			Змістовий модуль 2 (відповіді на семінарах, відвідування занять)						
Т 1-2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7				
10	11	11	10	11	11	60	50	300	40

Разом: 474 бали + 40 балів (екзамен)

Коефіцієнт перерахунку: 7,9

ІХ. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

І. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

• *Словесні:* лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.

• *Наочні:* спостереження, ілюстрація, демонстрація.

• *Практичні:* вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

ІІ. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

X. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- ✓ опорні конспекти лекцій;
- ✓ навчальні посібники;
- ✓ хрестоматії;
- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів;
- ✓ засоби підсумкового контролю (комп'ютерна програма тестування, комплект друкованих завдань для підсумкового контролю).

XI. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ

Питання загального характеру:

1. Предмет, завдання, методи та джерела історії педагогіки.
2. Розвиток виховання за первісного суспільства.
3. Розвиток освіти і виховання у Давньому світі (Міжріччя, Мала Азія, Африка, Давня Греція, Давній Рим, Давній Схід, Візантія та ін.).
4. Педагогічні погляди філософів Давнього світу.
5. Розвиток освіти і виховання у феодальному суспільстві.
6. Розвиток світського, схоластичного та монастирського навчання.
7. Розвиток освіти і виховання за часів реформації та контрреформації. Єзуїтська освіта.
8. Розвиток освіти і виховання в епоху Відродження.
9. Педагогічні погляди просвітників епохи Відродження.
10. Становлення педагогіки як науки (теорія Я. А. Коменського).
11. Французька педагогічна думка (VIII – XIX ст.).
12. Німецька педагогічна думка (VIII – XIX ст.).
13. Англійська педагогічна думка (VIII – XIX ст.).
14. Розвиток освіти і виховання США.
15. Реформаторська педагогіка.
16. Освіта і виховання в Російській імперії.
17. Радянська система освіти: загальна характеристика.
18. Розвиток освіти і виховання за часів стародавніх українських поселень.
19. Розвиток освіти і виховання за часів Київської Русі.
20. Розвиток освіти і виховання за часів Литовського князівства та Речі Посполитої.
21. Українське відродження.
22. Феномен козацької педагогіки.
23. Створення колегіумів в Україні.
24. Народна педагогіка.
25. Духовна педагогіка.
26. Розвиток освіти і виховання за часів УНР, Гетьманату, Директорії.
27. Розвиток освіти і виховання в УСРР у 20-х рр. XX століття.
28. Уніфікація систем освіти України і Росії: передумови, наслідки.
29. Розвиток освіти і виховання у повоєнний період.
30. Загальна характеристика періодів стагнації в освіті.

Педагогічні погляди філософів, педагогів, просвітників:

1. Педагогічні ідеї Аристотеля, Демокрита, Платона, Геракліта, Сократа, Ксенофонта, Плутарха, Антисфена, Епікура, Зенона та інших давньогрецьких філософів.
2. Педагогічні ідеї Цицерона, Сенеки, Квінтіліана.
2. Педагогічні ідеї Т. Мора.
3. Педагогічні ідеї В. Ратке.
4. Класно-урочна система, пансофія, пангармонія, шкільна система, принципи навчання за Я. А. Коменським.
5. Емпірико-сенсуалістична концепція та теорія «чистої дошки» Дж. Локка.
6. Ідея «вільного виховання» (за Ж.-Ж. Руссо).
7. Педагогічні ідеї Б. Франкліна, Т. Джефферсона та Т. Пейна.
8. Теорія «елементарного навчання» Й. Песталоцці.
9. Педагогічні ідеї Г. Спенсера.
10. Педагогічні ідеї соціалістів-утопістів (Р. Оуен, К. Сен-Сімон, Ф. Фур'є).
11. Педагогічні ідеї К. Маркса та Ф. Енгельса.
12. Педагогічні ідеї М. І. Пірогова.
13. Педагогічні ідеї Л. М. Толстого.
14. Педагогічні ідеї С. Т. Шацького.
15. Педагогічні ідеї Н. К. Крупської.
16. Педагогічні ідеї А. В. Луначарського.
17. Педагогічні ідеї П. П. Блонського.
18. Педагогічні ідеї В. Мономаха.
19. Педагогічні ідеї П. Русина.
20. Педагогічні ідеї Ю. Дрогобича.
21. Педагогічні ідеї Л. Українки.
22. Педагогічні ідеї Т. Шевченка.
23. Педагогічні ідеї М. Костомарова.
24. Педагогічні ідеї П. Куліша.
25. Педагогічні ідеї М. Драгоманова.
26. Педагогічні ідеї Г. Гринька.
27. Педагогічні ідеї М. Скрипника.
28. Педагогічні ідеї Х. Алчевської.
29. Педагогічні ідеї Я. Ряппа.
30. Педагогічні ідеї Ю. Федьковича.
31. Педагогічні ідеї Т. Лубенця.
32. Педагогічні ідеї В. Вернадського.

Першоджерела:

1. Томмазо Кампалелла «Місто сонця».
2. Франсуа Рабле «Гаргантюа і Пантагрюель».
3. Мішель Монтень «Досліди».
4. Ян Амос Коменський «Велика дидактика».
5. Джон Локк «Думки про виховання».
6. Джон Беллерс «Пропозиції щодо організації трудового колледжу всіх корисних ремесел та сільського господарства».
7. Жан-Жак Руссо «Еміль, або Про виховання».
8. Дені Дідро «План університету або школи публічного викладання всіх наук для

- Російського уряду».
9. Йоганн Песталоцці «Лебедина пісня».
 10. Йоганн Гербарт «Загальна педагогіка».
 11. Фрідріх Вільгельм Адольф Дістервег «Керівництво до освіти німецьких вчителів».
 12. Роберт Оуен «Новий погляд на суспільство».
 13. Георг Кершенштейнер «Школа майбутнього – школа праці».
 14. Джон Дьюї «Школа і суспільство».
 15. Вільгельм Лай «Школа дії».
 16. Г. С. Сковорода «Вдячний Єродій».
 17. О. В. Духнович «Народна педагогія».
 18. П. Д. Юркевич «Курс общей педагогике с приложениями».
 19. К. Д. Ушинський «Про народність у громадському вихованні».
 20. К. Д. Ушинський «Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології».
 21. І. Я. Франко «Наші народні школи і їх потреби».
 22. Б. Д. Грінченко «На безпросветном пути. Об украинской школе».
 23. М. С. Грушевський «Колишня освіта і теперішня темнота».
 24. Я. Ф. Чепіга «Самовиховання вчителя».
 25. І. І. Огієнко «Наука про рідномовні обов'язки».
 26. С. Ф. Русова «Дидактика».
 27. Г. Г. Ващенко «Загальні методи навчання».
 28. А. С. Макаренко «Деякі висновки з мого педагогічного досвіду».
 29. В. О. Сухомлинський «Сто порад вчителю».
 30. В. О. Сухомлинський «Серце віддаю дітям».

ХІІ. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. *Артемова Л.В.* Історія педагогіки України : Підручник. – К. : Либідь, 2006. – 424 с.
2. *Джури́нский А.Н.* История педагогики: Учеб. пособие для студ. педвузов. – М. : Владос, 1999. – 432 с.
3. *Джури́нский А.Н.* Развитие образования в современном мире: Учебное пособие. – М. : Владос, 1999. – 2000 с.
4. Історія української школи і педагогіки : Хрестоматія / Упор. О. О. Любар; За ред. В. Г. Кременя. – К. : Знання, КОО, 2003. – 766 с.
5. История педагогики. Ч. 1. От зарождения воспитания в первобытном обществе до середины XVII в. : Учебное пособие для пед. унив. / Под ред. академика РАО А. И. Пискунова. – М. : Сфера, 1997. – 192 с.
6. История педагогики. Ч. 2. С XVII в. до середины XX века: Учебное пособие для пед. унив. / Под ред. академика РАО А. И. Пискунова. – М. : Сфера, 1997. – 304 с.
7. История педагогики и образования. От зарождения воспитания в первобытном обществе до конца XX в. : Учеб. пособие для пед. учебных заведений / Под ред. академика РАО А. И. Пискунова. – М. : Сфера, 2001. – 512 с.
8. История образования и педагогической мысли за рубежом и в России: Учеб. пособие для студентов высших пед. учебн. заведений / И. Н. Андреева, Т. С. Буторина, З. И. Васильева и др. / Под ред. З. И. Васильевой. – М. : Академия, 2001. – 416 с.

9. *Левківський М.В., Микитюк О.М.* Історія педагогіки: Навч. посібник / за ред. М. В. Левківського. – Харків : ОВС, 2002. – 240 с.
10. *Любар О.О., Стельмахович М.Г., Федоренко Д.Т.* Історія української школи і педагогіки: Навч. посібник / за ред. О. О. Любара. – К. : Знання, КОО, 2003. – 450 с.
11. Педагогіка. Хрестоматія / Уклад. А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. – К. : Знання – Прес, 2003. – 700 с.
12. *Пискунов А.И.* Хрестоматія по історії зарубешної педагогіки. – М. : Просвещение, 1981. – 528 с.
13. *Сисоєва С.О., Соколова І.В.* Нариси з історії розвитку педагогічної думки : Навч. посібник. – К. : Центр навч. літ-ри, 2003. – 308 с.
14. *Фіцула М.М.* Педагогіка : Навч. посібник для студентів вищих пед. закладів освіти. – К. : Академія, 2000. – 544 с.
15. Хрестоматія по історії школи и педагогіки в Росії / Сост. С. Ф. Егоров. – М. : Просвещение, 1986 с. – 432 с.

Додаткова

1. Антологія педагогічної мислі Української ССР / Сост. Н. П. Калениченко. – М: Педагогіка, 1988. – 640 с.
2. *Блонський П.П.* Мои воспоминания. – М. : Педагогіка, 1971. – 176 с.
3. Ващенко Г.Г. – видатний педагог національного відродження України: Зб. наук. праць / Відп. ред. : С. П. Архипова, О. П. Савченко, В. В. Тихолоз. – Черкаси : ЧДУ, 2003. – 166 с.
4. *Вульфсон Б.Л.* Стратегія розвитку образования на западе на пороге XXI века. – М. : УРАО, 1999. – 208 с.
5. *Герцен А.И., Огарев Н.П.* О воспитании и образовании / Сост. В. И. Ширяев. – М. : Педагогіка, 190. – 368 с.
6. *Гончаренко С.* Український педагогічний словник. – К. : Либідь, 1997. – 276 с.
7. *Гончаров Н.К.* Педагогіческая система К. Д. Ушинского. – М. : Педагогіка, 1974. – 272 с.
8. *Джуринський А.Н.* Японское чудо: мифы и реальность. Школьное образование и воспитание в Японии. – М. : УРАО, 1998. – 64 с.
9. *Джон Д'юї.* Демократія і освіта. – Львів : Літопис, 2003. – 294 с.
10. *Добролюбов Н.И.* Избранные педагогіческие сочинения / Сост. В. Ф. Козьмин, Ю. А. Рудь. – М. : Педагогіка, 1986. – 352 с.
11. *Егоров С.Ф.* К. Д. Ушинский. Книга для учащихся. – М. : Просвещение, 1977. – 143 с.
12. *Животенко-Піанков А.* Педагогічно-просвітницька праця Бориса Грінченко. – К. : Просвіта, 1999. – 176 с.
13. Історія зарубешної дошкільної педагогіки : Хрестоматія : Учеб. пособие / Сост. С. Ф. Егоров, С. В. Лыков, Л. М. Волобуева и др. / Под ред. С. Ф. Егорова. – М. : Академія, 2000. – 440 с.
14. Історія педагогіки: Учебник для студентів пед. ін-тов / Н. А. Константинов, Е. Н. Медынский, М. Ф. Шабаева. – 5-е изд., доп. и перераб. – М. : Просвещение, 1982. – 447 с.
15. *Коджасипова Г.М., Коджастиров А.Ю.* Педагогіческий словарь : Для студ. высших и средних пед. учеб. заведений. – М. : Флинта : Моск. псих.-соц. ин-т, 1998. – 204 с.
16. *Коменский Я.А., Локк Д., Руссо Ж.Ж., Песталоцци И.Г.* Педагогіческое наследие / Сост. В. М. Кларин, А. Н. Джуринский. – М. : Педагогіка, 1989. – 416 с.
17. *Литвинов С.А.* Ян Амос Коменський і радянська педагогіка. – К. : Рад. школа, 1958.
18. *Лордкипанидзе Д.О.* Педагогіческое учение К. Д. Ушинского. – М. : Учпедгиздат, 1954. – 368 с.
19. *Макаренко А.С.* Педагогіческие сочинения: В 8-ми т. / В 5-ти т. / В 2-х т.
20. Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина XIX – XX ст.) : Хрестоматія / Упоряд. : Л. Д. Березівська та ін.; Наук. ред. О. В. Сухомлинська. – К. : Наук. світ, 2003. – 418 с.

21. *Малькова З.А.* Школа и педагогика за рубежом. – М.: Просвещение, 1983. – 192 с.
22. *Микитась В.* Давньоукраїнські студенти і професори. – К.: Абрис, 1994. – 288 с.
23. «Мрії, вистраждані життям...»: до 145-ї річниці з дня народження Б. Д. Грінченка : кол. монографія (у двох част.) : Ч. 1 / В. О. Огнев'юк, Н. М. Гупан, Н. П. Дічек [та ін.]. – К.: КМПУ імені Б. Д. Грінченка, 2009. – 260 с.
24. «Мрії, вистраждані життям...»: до 145-ї річниці з дня народження Б. Д. Грінченка : кол. монографія (у двох част.) : Ч. 2 / В. О. Огнев'юк, Н. М. Гупан, Н. П. Дічек [та ін.]. – К.: КМПУ імені Б. Д. Грінченка, 2009. – 168 с.
25. Народна педагогіка і світовий досвід: Уклад. А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. – К.: Знання – Прес, 2003. – 134 с.
26. *Ніжинський М.П.* Життя і педагогічна діяльність А. С. Макаренка. – К.: Рад. школа, 1967. – 304 с.
27. *Нежинський Н.П.* А. С. Макаренко и современная школа. – К.: Рад. школа, 1970. – 312 с.
28. *Песталоцци И.Г.* Избранные педагогические сочинения: В 2-х т.
29. *Пирогов Н.И.* Избранные педагогические сочинения. – М.: Педагогика, 1985. – 496 с.
30. *Смаль В.З.* Педагогічні ідеї Івана Франка. – К.: Рад. шк., 1966. – 188 с.
31. *Сорока-Россинский В.Н.* Педагогические сочинения. – М.: Педагогика, 1991. – 240 с.
32. *Сухомлинський В.О.* Вибрані твори в 5-ти т.
33. *Сухомлинский В.А.* Сердце отдаю детям. – К.: Рад. школа, 1972. – 243 с.
34. *Толстой Л.Н.* Педагогические сочинения. – М.: Педагогика, 1989. – 544 с.
35. *Ушинский К.Д.* Избранные педагогические произведения. – М.: Просвещение, 1968. – 557 с.
36. *Ушинский К.Д.* Избранные педагогические сочинения. – М.: Педагогика, 1974. – 440 с.
37. *Чепіга (Зеленкевич) Я.Ф.* Вибрані педагогічні твори : Навчальний посібник / Упор., науковий редактор Л. Д. Березівська / Інститут педагогіки АПН України. – Харків : «ОВС», 2006. – 328 с.
38. *Черепанов С.А.* С. Т. Шацкий в его педагогических высказываниях. – М.: Просвещение, 1958. – 136 с.
39. *Шаталов В.Ф.* Точка опоры. Организационные основы экспериментальных исследований. – М.: Университетское, 1990. – 224 с.
40. *Шаталов В.Ф.* Точка опоры. – М.: Педагогика, 1987. – 160 с.
41. *Шацкий С.Т.* Избранные педагогические сочинения: В 2-х т.
42. *Шиманська І.Ф.* Леся Українка про освіту та виховання. – К.: Рад. школа, 1973. – 112 с.

Робоча програма навчального курсу
"ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ"

Укладач: *Терентьєва Наталія Олександрівна*, кандидат педагогічних наук,
доцент, доцент кафедри теорії та історії педагогіки Київського
університету імені Бориса Грінченка

Т 35 Історія педагогіки. Програма навчальної дисципліни / Укладач
Н. О. Терентьєва. – К. : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2013. –
41 с.